

Nr 23

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner rörande avdrag vid beskattningen för avsättning till pensionsstiftelse.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:226 av herrar *Gustaf Henry Hansson* och *Boman* samt II:344 av herr *Boija m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag till

lag om ändring av punkt 2. a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas att punkt 2. a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar till 29 §.

2. a. Skattskyldig må — — — till 53 §.

Avdrag må — — — till pensionsförsäkring.

För rätt till avdrag kräves vidare — — — stiftelsens pensionsreserv.

För rätt till avdrag kräves jämväl — — — ovan sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

---

2) de likalydande motionerna I:283 av herr *Stefanson* och II:347 av herr *Wedén m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till nästa års riksdag om åtgärder i syfte att motverka den nedgång i för produktionsökningen väsentligt företagsparande som kan förutses inträda de närmaste åren som en följd av ATP-systemets införande. I första hand bör därvid prövas sådan ändring av skattelagstiftningen att rätt medgives till skattefri avsättning till konto in-

om rörelsen för utjämning av pensionskostnad enligt i motionerna angivna riktlinjer. Rätt till sådan avsättning skall tillkomma alla rörelser, oavsett företagsform, vilka deklarerar för inkomst enligt bokföringsmässiga grunder»; ävensom

3) de likalydande motionerna I:334 av herr *Hagberg m. fl.* och II:409 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av vad i motionerna anförts efter härom företagen skyndsamt utredning för riksdagen framlägga förslag, innebärande att arbetsgivare medges rätt att skattefritt avsätta medel till egen pensionsfond med belopp som under ATP-systemets uppbyggnadsperiod erfordras — utöver de årliga avgifterna för tilläggspensioneringen — för att täcka den faktiska pensionsförpliktelse som åvilar arbetsgivaren.

I fråga om motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena hänvisar utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, till motionerna I:226, II:347 och II:409.

Gällande rätt

De år 1955 beslutade ändrade bestämmelserna rörande företagsbeskattningen innefattade bl. a. nya föreskrifter angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna var föremål för översyn vid 1961 års höstriktdag i samband med antagande av civilrättslig lagstiftning rörande pensionsstiftelser. Fr. o. m. 1962 års taxering innebär de skatterättsliga bestämmelserna, som gäller vid taxering till både statlig och kommunal inkomstskatt, bl. a. följande.

Enligt punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen må skattskyldig åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för medel, som avsatts till sådan pensionsstiftelse varom förmåles i punkt 6 av anvisningarna till 53 § samma lag. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 22 § vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. För rätt till avdrag kräves bl. a. att medlen konstant eller i form av aktier eller därmed jämförliga tillgångar till ett värde motsvarande den gjorda avsättningen överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag, ekonomisk förening m. fl. juridiska personer godtas avsättning i form av skuldebrev. Därvid fordras emellertid numera i regel att skuldebrevet innefattar utfästelse om ränta.

Genom 1961 års lagstiftning har vidare föreskrivits att för rätt till avdrag även skall krävas att den skattskyldige utfäst pension samt att utfästelsen i princip skall vara oantastbar. Sålunda stadgas i fjärde stycket av förenämnda anvisningspunkt i 29 § att pensionsstiftelseavsättning skall tjäna till tryggande av den skattskyldiges utfästelse om pension. Utfästelse

skall vara gjord av den skattskyldige till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande. Utfästelse till arbetstagare om pension, som ännu ej börjat utgå, skall innefatta att denne vid avgång ur tjänsten utan samband med inträffat pensionsfall har rätt till den del av pensionen som intjänats vid avgången (s. k. fribrev).

Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse må uppgå till högst det belopp, som fordras för att uppbringa stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång till vad som motsvarar pensionsreserven, beräknad enligt 10 § lagen med vissa bestämmelser om pensionsstiftelse. Enligt detta lagrum avses med pensionsreserv kapitalvärdet av utgående pensioner samt i fråga om pensioner, som ännu inte börjat utgå, kapitalvärdet av utfästelser om pension till den del pension enligt utfästelserna intjänats vid tillfället för beräkningen. Pensionsreserven kan även påverkas av tilläggsutfästelser om pension enligt det s. k. PRI-systemet eller annat liknande system. Vid 1962 års taxering gäller en schablonregel för beräkning av pensionsreserv på grund av sådana tilläggsutfästelser (prop. 132 och bev. utsk. bet. 55/1961).

Fjärde stycket av punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjeföretag icke får tas till pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

S. k. fria pensionsstiftelser skall stå under tillsyn enligt 1929 års lag om tillsyn över stiftelser. För s. k. bundna stiftelser gäller bestämmelserna i 1937 års lag om aktiebolags pensionsstiftelse m. m.

Enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen fordras att följande förutsättningar är uppfyllda för att en pensionsutfästelse i skatterättslig mening skall föreligga. Stiftelsens stadgar skall ha fastställts av tillsynsmyndigheten. De skall innehålla föreskrift att stiftelsens ändamål uteslutande är pensionering på grund av tjänst och att ändamålet skall vara oförändrat så länge stiftelsen består samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finns eller kan antagas komma att finnas någon, vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller också skall anslås till välgörande eller eljest allmännyttigt ändamål.

För stiftelser, vars förmögenhet överstiger pensionsreserven, avses enligt övergångsbestämmelserna till 1961 års lagstiftning i ämnet en avtappning av överskottet tvångsmässigt skola ske. Denna s. k. avtappningsregel träder i kraft först vid 1964 års taxering.

Frågornas tidigare behandling

De i förenämnda motioner framställda yrkandena har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning men avslagits. Vad gäller

ende avgiften till ATP. När ATP-systemet nått fullfunktionsstadiet och avgiften uppnått samma höjd som den beräknade faktiska kostnaden, så skulle naturligen all ytterligare avsättning upphöra. För att möjliggöra utjämnningen av pensionskostnaderna borde emellertid avsättningarna kunna tagas i anspråk tidigare, nämligen för betalning av avgift till ATP. Företagen skulle då haft möjlighet att under ATP:s uppbyggnadstid täcka in och utjämna pensionskostnaden. Samtidigt skulle den eljest inträdande nedgången i företagssparandet så långt möjligt kunna undvikas.

I den allmänna debatten om sparandet och de lämpligaste formerna härför, framföres från vissa håll den åsikten, att det allmänna borde iaktta en viss återhållsamhet i fråga om åtgärder, som gynnar företagssparandet. I stället borde man försöka kanalisera en större del av sparandet till den öppna marknaden. Teoretiskt kan vissa skäl anföras för en sådan ståndpunkt. Men behovet av ett ökat löpande sparande är redan nu så utpräglat, att detta enligt motionärernas mening väger över. Risken att vi annars får ett totalt lägre sparande är uppenbar och härigenom skulle grunden för det fortsatta ekonomiska framåtskridandet undergrävas.

I de likalydande *motionerna I:334 och II:409* uttalas att det förhållandet att avgifterna till ATP periodiseras på visst sätt saknar betydelse i fråga om arbetsgivarens pensionsförpliktelse. Eftersom principen för bokföringslagen är att en rörelseidkare eller ett företag inte får framställa sin ställning såsom starkare än den verkligen är, skulle det vara i överensstämmelse med »god köpmannased» att pensionsförpliktelsen registrerades såsom skuld i företagets bokföring. En bestämmelse i sådan riktning skulle emellertid otvivelaktigt erbjuda övergångssvårigheter beträffande vinstredovisningen. En rätt att successivt bygga upp en egen fond skulle innebära en lämplig övergångsform. Arbetsgivare bör inom större såväl som inom mindre företag få rätt att till egen pensionsfond göra avsättningar upp till visst maximibelopp per år. Maximibeloppet bör vara den mot pensionsförpliktelserna svarande genomsnittliga verkliga årskostnaden enligt försäkringsmatematiska beräkningar och avsättningen under året kunna uppgå till skillnaden mellan detta maximibelopp och de avgifter arbetsgivaren under året har att inbetala för sina anställda.

För genomförande av en sådan ordning talar främst följande omständigheter. Företagssparandet spelar för närvarande en mycket stor roll och skulle vid en fondbildning sådan som den förordade utan tvivel påverkas i gynnsam riktning. Genom att på detta sätt främja företagssparandet skulle man underlätta lösningen av vissa av företagens kreditproblem och skapa förutsättningar för en större produktionsökning med därav följande standardökning i samhället. För de anställda skulle en frivillig fondering inom företagen innebära att pensionsutfästelserna gjordes säkrare. Högre avgiftsbelopp skulle finnas avsatta, samtidigt som den ökade produktionen skulle

förstärka säkerheten. Företagen skulle få möjligheter till en för såväl företagen själva som samhället lönande resultatutjämnning. På grund härav får man förutsätta, att företagen skulle finna det förenligt med sina intressen att i största möjliga utsträckning begagna rätten till frivillig avsättning till egen pensionsfond. Den övervältring av kostnaderna för pensionerna som förekommer i nuvarande system är från såväl principiella som rättvisesynpunkter i högsta grad otillfredsställande. Det av oss förordade systemet skulle leda till att övervältringen på framtida generationer skulle om icke helt elimineras dock i betydande grad minska.

Utskottet

I förevarande betänkande behandlar utskottet vissa motionsyrkanden rörande avdrag vid beskattningen för avsättning till pensionsstiftelse. Utskottet vill till en början erinra om att förutsättningarna för denna avdragsrätt ändrats efter tillkomsten av ATP och att 1961 års höstriksdag bl. a. av denna anledning antagit nya civilrättsliga och skatterättsliga bestämmelser i ämnet. Härigenom har möjligheterna att skattefritt avsätta medel till pensionsstiftelse begränsats i förhållande till vad tidigare varit fallet. För rätt till avdrag krävs numera bl. a. att utfästelse om pension gjorts av den skattskyldige själv — tidigare godkändes av pensionsstiftelse lämnad utfästelse — och att utfästelsen, om den lämnas efter utgången av år 1962, skall innefatta rätt till fribrev vid avgång ur tjänsten före uppnådd pensionsålder, d. v. s. fråga skall vara om s. k. oantastbar pensionsrätt.

Nu berörda bestämmelser medför i princip en minskning av den s. k. avdragsgilla pensionsreserven, varmed förstås det belopp vartill pensionsstiftelsens förmögenhet högst må uppgå för att avdragsrätt för avsättning till stiftelsen skall föreligga. Vissa övergångsbestämmelser motverkar emellertid denna effekt. Större betydelse för beräkningen av pensionsreserven har emellertid det förhållandet att utfästelser, som är förenade med klausul att pensionen skall nedgå med vad den anställde kan komma att uppbära enligt ATP, skall medräknas i pensionsreserven med ett med hänsyn till denna klausul nedsatt belopp. Detta kan medföra att många pensionsstiftelsers förmögenhet överstiger vad som numera motsvarar pensionsreserven. För att undvika att ett alltför stort sådant överskott kvarligger i pensionsstiftelsen under obegränsad tid har införts en regel som är avsedd att tvinga arbetsgivaren att gottgöra sig för erlagda ATP-avgifter ur stiftelseöverskottet, den s. k. avtappningsregeln. Regeln, som inte träder i kraft förrän vid 1964 års taxering, gäller endast i de fall stiftelseförmögenheten överstiger 120 procent av pensionsreserven.

I motsatt riktning, d. v. s. höjande på pensionsreserven, verkar å andra sidan att arbetsgivaren kan ha åtagit sig att avsätta medel för tilläggs pension utöver ATP, t. ex. enligt det s. k. PRI-systemet som grundar sig på överenskommelse mellan vissa parter på arbetsmarknaden.

de av två nya kreditinstitut som nyligen förelagts riksdagen. Sålunda förordas i proposition nr 124 inrättande av ett institut för långfristig kredit till mindre och medelstora företag och i proposition nr 125 ett institut för exportkredit.

Med det anförda avstyrker utskottet skrivelseyrkandena i motionerna I: 283 och II: 347 samt I: 334 och II: 409.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- A) *beträffande frågan om avdrag för pensionsavsättning i familjebolag*
att de likalydande motionerna I: 226 av herrar Gustaf Henry Hansson och Boman samt II: 344 av herr Boija m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
- B) *beträffande frågan om avdrag för avsättning till egen pensionsfond*
att följande motioner, nämligen
- 1) de likalydande motionerna I: 283 av herr Stefanson och II: 347 av herr Wedén m. fl. angående rätt till viss skattefri avsättning för utjämning av pensionskostnad m. m., samt
  - 2) de likalydande motionerna I: 334 av herr Hagberg m. fl. och II: 409 av herr Heckscher m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning till egen pensionsfond, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Erik Jansson, fröken Ranmark, herrar Stefanson, Yngve Nilsson, Wärnberg, Lundström och Sundin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Engkvist, Christenson i Malmö, Darlin, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg och von Sydow.

Reservation

av herrar *Hagberg, Stefanson, Yngve Nilsson, Lundström, Gustafson* i Göteborg, *Christenson* i Malmö, *Darlin* och *von Sydow*, vilka

dels ansett, att utskottet bort tillstyrka förslaget om avdragsrätt beträf-

fande pensionsavsättning i familjebolag även för huvuddelägare som är anställd i företaget samt att utskottet sålunda under A bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till de likalydande motionerna I: 226 av herrar Gustaf Henry Hansson och Boman samt II: 344 av herr Boija m. fl. antaga det vid motionerna fogade förslaget till lag om ändring av punkt 2. a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

dels ock ansett, att utskottet under B, avseende frågan om avdrag för avsättning till egen pensionsfond, bort hemställa,

att riksdagen måtte — med bifall till de likalydande motionerna I: 283 av herr Stefanson och II: 347 av herr Wedén m. fl. samt de likalydande motionerna I: 334 av herr Hagberg m. fl. och II: 409 av herr Heckscher m. fl. — i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av vad i motionerna anförts företaga utredning samt till 1963 års riksdag framlägga förslag om rätt för rörelseidkare att oavsett företagsform under ATP-systemets uppbyggnadsperiod göra skattefri avsättning till konto inom rörelsen för utjämning av pensionskostnaderna.